

NOŻYCE (20) sb pl t

-ż- (15) -z- (4), -łz- (1); -c- (16), -cz- (4).

o jasne; -e prawdopodobnie jasne (tak Cn).

pl N nożyce (14). ◇ D nożycóm (1). ◇ A nożyce (2). ◇ I nożycami (2). ◇ L nożycách (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Narzędzie do cięcia różnych materiałów, także do krajania, strzyżenia itp., składające się z dwóch ruchomych, połączonych ostrzy; *forfex* Murm, *BartBydg*, *Mącz*, *Calep*, Cn; *forpex* Murm, *Mymer*¹; *culter tonsorius* *Mącz*; *axicia*, *forficula* Cn (18) : Murm 146 [2 r.]; *Mymer*¹ 10; *BartBydg* 60; Bo kráwcy gdy sie zeydą/ mówią o nożycach/ Kowale też o klefzczach/ mniŝy o kápicach. *RejWiz* 147; *Tomentum*, bárwá bárwicá/ tá która v połtrzigáčzóv zá nożycámi odchodźi *Mącz* 457d, 16b, 71b, 133d; A theż ŝlyŝę w połtronnych kráioch gdzie sie trefi káždy narod námálowáć/ tedy Polaká nágo máluia/ á z nożycámi/ á połtaw ŝukná przed nim/ kráyże ŝobie iáko raczyŝ. *RejZwierc* 57v, 74v; [broda] Dźiŝ nożycóm podobna: iutro kónŝkiéy kosie *KochBr* 151; *Calep* 429a.

W połączeniach szeregowych (2): lekarze mają mieć pewne naczynie/ Iako noże Klefzcze, haki/ y nożycze *FalZioł* V 34; widły do gnoiu/ drábiny do żytá/ do śiáná/ do mierzwy/ do potrzebę: też ŝiekierę/ koŝę/ nożyce owce ŝtrzydz. rć. *GostGosp* 30.

Wyrażenia: »małe nożyce« = *forpicula* Murm, *BartBydg* (2): Murm 146; *Forpicula*, małe nożycze *BartBydg* 60.

»postrzygackie nożyce« (1): *Tonsorius forfex*, Połtrzigáckie nożyce. *Mącz* 458a.

2. Zakończenie odnóży u niektórych skorupiaków; *chelae* Cn (1) : *Chelae* [...] Die ŝcharen oder arm der Krebsen und Scorpionen [...] Nożycze raczę abo Scorpionowe. *Calep* 188a; [Chelae, Brachia Krebsŝcharen Nożyce od ráká. *ArtNom* E5].

3. Szczypce do knotów świec (1) :

Zestawienie: »świeczne nożyce« (1): *Emunctorium*. ŝwieczne nożycze. *Mymer*¹ 29.

Synonimy: 3. kleszczyki, ucieradło.